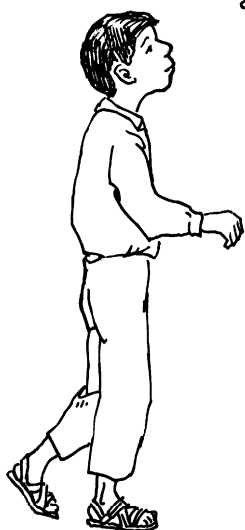

B'IB'ITZ

AJWITZIKY'IL Q'A

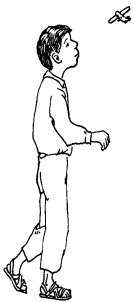
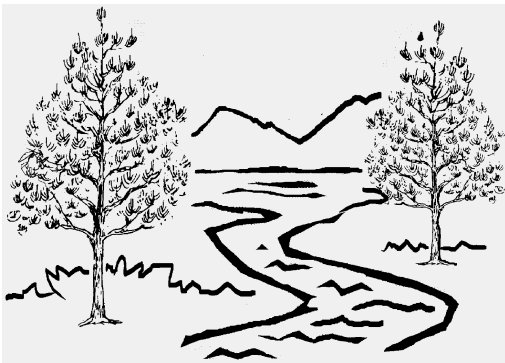
CUENTOS

EL NIÑO SOÑADOR

AUTOR:
BYRON OTONIEL FELICIANO

TAJB'IN QCHWINQIL

Toj jun tb'anil koj'b'il, Chq'ajlaj tb'i, attaq jun tal netz' pach ja' n-anq'intaq jun tal po'nix q'a tuk'a tyaya. Jun maj ajo tal po'nix q'a tzuntaq nktantaq tej tjaw t'ikypaj toj twatl, qu'n otaq tz'ok jun twitz'iky. Tej tok tka'yin amb'il, na'mxtaq qku spiky'e. Otaq xob'jo tal q'a, tej tul t'nab'l, okten na'lte twitz'iky' ex mixe tzajil twatl. Tzuntaq nximin q'a ti'jo t-xi'lin twitz'iky',

me nti'xtaq n-el tzqet toj t'nab'l. Te q'ij ikyjo, ja we'kx qnumixix ex xi' q'olb'il te tyaya, qu'n otaq txi' awil chenaq' toj tx'otx'. Tej tpon kanin tal q'a tk'atzjo tyaya, xi tq'on tq'ob' ex xi tq'ma'n: _ " Chin q'olb'i'n tey nana".

_ " Qolb'in te nxu'jil", chi nana te tchman. Texjo amb'il ikyjo xi tqanin nana te tal q'a _ "ay wal, ¿ti'tzin qu'nil xja we'ksa qnumixix?" "¿nyaqa at ma tzaj mil, q'mantza?". Tej tb'inta q'a t-xjel

nana, xi ttzaq'b'in kyjalu'n: _Nti'te ma tzaj nana, qala noq tu'n b'e'x s-el nwatla na'mxtaq qku sqix. Xi tqanin nana te tal q'a, _ ¿ay wal tiqu'nil, nyaqa ma xob'a? ¿Tiqu'nil mi xk'asin wi'ja? _Mi s-ul toj nnab'la tu'n tjaw

nk'asin tu'n noq x'in jaw t'iky'paja toj nwatla. Ma tz'ok jun nwitziky'a, mix sajx nwatla, qu'n ti'lixla tz'elpinla nwitz'ikyli'y. Tej tb'inte nana ikyjo, xi tq'ma'n te tal q'a: _Ay mil qo qeku, q'mantza twitziky'a we'y, nyaqa at ntq'ma'n. Me mina kub' tegin, qala q'mantza tze'nkuxix. Nok k'a ku nb'i'nwe', chi nana te tal q'a. B'e'x i ku qe nana tuk'a tal q'a toj tx'otx'. Texjo amb'il ikyjo okten q'a q'malte twitziky', _ ¿Ay nana! Tzuntaq nchin kta'n tej s-ok jun nwitziky'a. Ikynajte'

njunalxnaj we' intinch, noqx nnab'linkuxi'y tej x'in ok yeki'n ex saj q'ma'n

we'y kyjalu'n: "Ay q'a kux ja we'ksa, qu'n ma qo sqix. Mitzin nku t-ximin tu'n t-xi'y smajil ja'na. Qa mi xi'y ex qa nti' pich' xtzyet tu'n, mi txin nq'o'n tway chi". Tej x̄in b'inti'jiy yol ikyjo, b'e'x x̄in ja we'ksnaj we'ch ex b'e'x xkub' nptzu'n nwa'y toj tkub'il. X̄inknaj we' q'il nsmaja ex tzunx nchin tzalaja nchi nb'eta. Na'mxtaq nkaninajwe' toj pin tze tej x̄i iky' purin kab'e pich' ex nakaj noq nchi tze'ntaq wi'ja. Ch'ixtaq npon kani'n tzi jun nim a', ja' tu'n sk'onitaga wab'aja te nsmajila, tej siky' jun pixpix tib'aja nwi'y ex xjaw oq' "Pixpix, pixpix", nti'x s-okx toj nnab'la qa attaq tzul kanin wi'ja. Tej X̄in kani'n toj pintzech, X̄in oktenajwe' smajilch, me aj kyxi n-smajintaqi'y pich', noqtaq nchi ja tze'n wi'ja en mina nchi tzyettaq wu'n.

¡Ay nana!, qa ma txi tnimin nyola, nakaj noqtaq nchi ja tze'ntaq jni' txuk wi'ja. Noqtaq nchi el t'ikypaj X̄iky t-xe nqa'n, nchi el kalilin X̄ja'w, wech ex jni' saqb'in ti'j tq'ob' tze. Ayejo ku'k noqxtaq nchi jaw b'ixin nwutza. Ayetzi'n jni' ch'a'w noqxtaq nchi jaw ch'a'win tze'n jni' ch'el. Aj kyxi nb'i'nji'naji'y xu'ch, nakaj ntzaj kyq'ma'ntaq we'y "kux tz'aja, kux tz'aja". Tej ch'ixtaq qok yupx, nti'xtaq jun txuk otaq tzyet wu'n. S-ulnaj toj nnab'la tu'n nxi'y kyix̄il ttzi nim a', me noqx iqil nxob'ila chin txa'ja. Tzuntaq nchi kyix̄inaj we' toj a', tej xjatz kuypaj jun kan ti'j nq'ob'a. Noqx tuk'a X̄in jatz lipinajwe'ch ex tej X̄in aj meltz'aja, lipchitztaq lajolwi'y. B'ex s-elnaj tumil nb'e'y ex b'ex X̄in ok yupja toj pintze. B'e'x saj nwatla tu'n sikytin, tu'n nxob'ilan ex tu'n nq'oja. Tzuntaq nchin ktanajwe' tej xkanin jun tal X̄iky q'malta txe nX̄kyi'n ex tzaj tq'ma'n: " ¡u'y tal q'a, lasinxte twutz. Noqx X̄in tzaja q'malte tey, tzen qe' awi'y txukqo'y, jatqe' qoklin tu'n qaq'in tzalu'n twutz tx'otx'. Ikytzi'n tzenku te, lu'te n-aq'in, ex ikyxjo' qe'. Kux tz'aja tjay qu'n nya'xix toj tumil ta'yiy tu'n nqo kub' tb'yo'n. Qa taja tu'n tula b'etjil toj pintze, kux tzaja me mi qo kub' tb'yo'n, tu'ntzin t-xi qb'itzin txqan tb'itza txe chkyin, tu'ntzin ttzalaja. Qa tky'ete tu'n tkyima ikyxjo qe'. K'a tz'aja aj qsqix, qu'n ite' xo'j tzalu'n. Qa ma tz'iwliy kyu'n b'ex kxi kyb'ilq'in ay.

Tej xin nb'intiji'y ikyjo b'ex X̄in jaw t'ikypaja toj nwatla tu'n nxob'ila. Mi saix nwatla tu'n txqan nxob'ila. Ex tuk'aj ma qo sqix tzunx nchi nb'isinx, ;Tilixliwe'li'y tzul wi'j" chi q'a' te nana. Tej tb'inte' tal nana ikyjo xi tq'ma'n te tal q'a. "Mina jaw xob'a mil. Te qe'y awi'y tijxjalqo'y, qa ma tz'ok jun qwitz'iky, at-xix t-xi'lin toj qchwinqel. Atku te q'ol tqanil jun nya b'a'n mo qa te q'mal tqanil jun tb'anil toj qchwinqil. Ajo twitziky'a ma tz'ok, nimxixte' ntq'ma'n te qe. Ayejo yol ma chi tzaj tq'ma'n tal X̄iky tey, twutxqexix. Nya'nx b'a'n tu'n tel qi'n kychwinqeljo tal txuk a ma chi tzaj tq'o'n QMan te quk'a. Tz'elxix tniky'a te mil ex q'onkxixa nyola te ax twutzx. Mina txi'y smajilkye pich', mina tz'ex b'eta tjunalxa, q'mankja tqanila kye ttatiy qa ma tz'ex b'eta, mina b'inchin jun ti' qa nya b'i'n kyu'n ttatiy. Qa ma xkub' tb'inchin ikyjo, ja'ku tz'el naja, ja'ku b'aj jun nya b'a'n ti'ja, ja'ku kyima ex ja'ku txi naja. Qa ma b'iyin b'e'x ktzajil tq'oj Qajaw ti'ja ex nlay tz'anq'in te jun b'a'n.

Otaq pon kanin amb'il te wab'j, b'ex xi nana b'inchil wab'j, atzin te' tal q'a tzaj tchmo'n kX̄lab' te tjaq' wab'j. Ajo tal q'a tojxix jun tb'anil ch'iye ex nimxtaq xjal njaw ka'ylaj ti'j tu'n myor tal mutxinxtaq.